

"...

II. İTİRAZIN GEREKÇESİ:

Mahkemenin gerekçesi şöyledir:

"Mardin'in Diyarbakır Mahallesi Kapı nüfusunda kayıtlı sanıkların, öldürmeye kalkıştıkları savı ile bu yer ağır ceza mahkemesine dava açılmış, ancak yapılan yargılama sırasında Adalet Bakanlığının yazısına dayanılarak Yargıtay Üçüncü Ceza Dairesinin 8/3/1976 gün ve 2067/1861 sayılı kararıyle ve C. M. U. K. nun 14. maddesinin son fıkrası gereğince dava Mahkememize nakledilmiştir. Yukarıda açıklanan Cumhuriyet Savcısının isteminin Anayasa'nın sözü edilen hükümleri karşısında ciddi olduğu ve bu yönden Anayasa Mahkemesine başvurulması gerektiği kanısına heyetimiz varmıştır. Bu kanıya heyetimizi götürün nedenleri iki aşamada ele almak gerekir.

1- Davanın Anayasa Mahkemesine götürülme olanağının bulunup bulunmadığı:

Anayasa'nın değişik 151. maddesine göre, davaya bakmakta olan Mahkeme uygulanacak bir kanun hükmünü Anayasa'ya aykırı görürse sözü edilen maddenin iptali için Anayasa Mahkemesine dava açabileceğini öngörmektedir.

Bir mahkeme önüne dava geldiği zaman herşeyden önce o davaya bakmaya yetkili bulunup bulunmadığını araştırması gerekir. Şu hale göre mahkememize bu davaya bakmağa yetki veren C.M.U.K. nun 14/son maddesi Mahkememizce uygulanacak bir hüküm niteliğindedir. Ancak, bu maddenin uygulanmasıyla davaya bakma yetkimizin bulunup bulunmadığı ortaya çıkar. Nitekim Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından Anayasa Mahkemesine götürülen 1773 sayılı Yasanın 1 ve 6. maddelerinin iptaline ilişkin davada Anayasa Mahkemesi şu şekilde belirtmektedir, (önüne bir dava getirilen mahkemenin o davaya bakabilmesi için ancak ilk koşul, mahkemenin kuruluşunun ve bu kuruluşta görev alan hâkim ve savcılarının görevlendirilmelerinin hukuka uygun bulunup bulunmamasıdır.) Bu açık deyim karşısında Mahkememiz de arıyacağı ilk iş yukarıda belirttiğimiz gibi bu davaya bakmakla bizi görevlendirilmede uygulanan yöntemin hukuka uygun bulunup bulunmadığıdır. Bu itibarla anılan maddenin lafzına dayanılarak yapılan görevlendirmenin doğal yargı kuralına ve hukuk devleti olabilme ilkelerine uygun bulunup bulunmadığının saptanması mahkememizce araştırılmak ve bunun aksine bir kanıya varıldığı takdirde Anayasa'nın 151. maddesi gereğince dava açmak gerektiği tamamiyle açıktır.

Cumhuriyet Savcısı anılan maddeye göre görevlendirmenin Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürmüş bulunması karşısında yetkimizin varlığını sınır ve boyutlarını ancak sözü edilen C.M.U.K. nun 14. maddesinin uygulanması ile saptayabiliriz. Şu hale göre söz konusu madde mahkememizce uygulanan bir madde olduğundan bunun iptaline ilişkin davayı Anayasa Mahkemesine açabilme koşullarının varlığının kabulü gerekir.

2- Anayasa Mahkemesine götürülmesi istenen C. M. U. K. nun 14. maddesinin Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sı karşısında durumu;

A- Doğal Hâkim (Tabii Hâkim): Anayasa'nın 32. maddesi (hiç kimse, kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz) ana kuralını getirmiştir. Bu ilke (suçtan sonra) hâkim kavramının tersi olan (suçtan önce) hâkim kavramının esasını benimser.

Esas Sayısı:1977/36

Karar Sayısı:1977/130

Bu da bir suç işlendiği zaman sanıkların suç işlemeden evvel yargılanacakları yerin yasalarla saptanması demektir. Olayımızda belirttiğimiz gibi daha evvel sanıkların yargılanacakları yer (tabii hâkim) esasına dayanan Anayasa'mızın bu açık hükmüne göre belirlenmiştir. Bu ana kurala aykırı olarak sözü edilen dava Adalet Bakanının istemi ile (suçtan sonra) mahkememize gönderilmiş bulunmaktadır.

Hukukun genel prensipleri ve özellikle hukuk devleti olabilmenin ana ilkeleri kanımıza göre genel ölçülere göre ve evvelden davaların özelliği hiç bir şekilde düşünülmezsizin kişilerin yargılanmaktan hâkimin suçtan evvel gösterilme esasını gerektirir. Sanığın bu esasa aykırı olarak suçtan evvel gösterilen hâkimden başkasının önüne çıkarılması yasağına karşı her türlü uygulama kanımıza göre Anayasa'ya aykırıdır. Kaldı ki bu kuralın önetsel ve siyasi bir kişilik taşıyan Adalet Bakanı eli ile değiştirilmesi hiç bir şekilde savunulacak bir yöntem olamaz.

B- Anayasamızın 132. maddesi: Sözü edilen maddenin ikinci fıkrası (hiç bir organ, makam, merci veya kişi yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez, genelge gönderemez. Tavsiye ve telkinde bulunamaz.) hükmünü kapsamaktadır. C. M. U. K. nun 14/son maddesi (Amme emniyeti için davanın naklini istemek Adliye Vekiline aittir) biçimindedir. Yargı yetkisinin kullanılmasını dar anlamda sadece esasa ilişkin hükümleri kapsadığı kabul edilemez. Bir mahkemenin görev yerinin belli edilmesi veya bir davanın bakılacağı mahkemenin belirlenmesi de yargı yetkisinin kullanılmasını kapsar. Şu hale göre Anayasa'nın bu açık hükmüne aykırı olarak Adalet Bakanı yargı yetkisinin kullanılmasında Yargıtay'a tavsiye ve telkinde bulunmakta ve onun bu tavsiye ve telkinine uygun olarak yargıtay da yukarıda açıkladığımız tabii hâkim kavramına ters biçimde bir davayı tabii hâkimden alarak tabii olmayan başka bir hâkime vermek zorunda kalmaktadır.

Açıklanan bu nedenler karşısında Mahkememizi bu davada görevli kılan C. M. U. K. nun 14/son maddesi Anayasa'mızın yukarıda açıklanan açık hükümlerinin lâfzına ve ruhuna tamamen aykırı olduğu açıktır.

Maddenin yazılış biçiminden davanın nakline karar verme yetkisinin Yargıtay'a ait olduğu akla gelerek bu yönden Adalet Bakanının istemiyle bağlı bulunmadığı akla gelebilir ise de; bu yöndeki düşüncelerin geçerli olmayacağı sözü edilen maddenin birinci fıkrasının deyiminden anlaşılmaktadır. Birinci fıkrada (nakline karar verir) biçimindeki bir deyim kullanılması kamu düzeni nedeniyle Adalet Bakanının bir davanın naklini istemesi halinde Yargıtay'ın davayı nakletmesi gerekeceği anlamı çıkar. Nitekim bu güne kadar sürdürülen uygulamalar da tamamen bu yönde oluşmuş, Adalet Bakanının nakil isteme istekleri karşısında Yargıtay bu isteme uygun olarak davayı tabii hâkimden alarak başka bir yere nakletme zorunda kalmıştır.

Gerçekten 14. maddede açıklanan sakıncaların varlığı halinde başka bir deyimle davanın tabii hâkim önünde bakılmasının kamu güvenliğini bozması düşünüldüğü takdirde Anayasa'nın yukarıda açıklanan maddelerine ait hukuk devleti olma ilkelerine aykırı olarak sanığı tabii hâkimden uzaklaştırmak değil devlete düşen görev sanığın tabii hâkim önünde yargılanmasını sağlayacak önlemleri almaktır. Kaldı ki bu tür bir sakıncanın bulunması halinde sakıncanın varlığını yine en iyi biçimde yansız olarak araştırıp saptayacak da kuşkusuz yargı kuruluşlarıdır.

C. M. U.K. nun sözü edilen 14/son maddesi, maddede yazılı amaçtan saptırılarak siyasi amaçlar için veya asıl amacı dışında kişisel amaçlar içinde kullanılmış olmasıdır. Nitekim kamu oyununda bu yönden çeşitli kuşkular yaratacak ve çeşitli eleştirilere neden olan bir çok nakil örnekleri vardır. Burada bunu somutlaştırmaya lüzum görmüyoruz.

Esas Sayısı:1977/36

Karar Sayısı:1977/130

Yukarıda açıklanan nedenlerle C. M.U.K. nun 14/son maddesi Anayasa'nın 2, 7, 32 ve 132. maddelerine aykırı olduğundan iptali için Anayasa Mahkemesine, Anayasa'nın 151. maddesi gereğince dava açılmasına, dosyanın fotokopisinin çıkarılarak Anayasa Mahkemesine gönderilmesi için Cumhuriyet Savcılığına yazı yazılmasına..." karar verilmiştir."